

उत्तर
संस्कृत (शेमुषी)
Class 10 - संस्कृत (शेमुषी)
'क' खण्ड: अपठितावबोधनम्

1. I. (i) इतिहासः
(ii) इतिहासः
II. (i) किन्तु आधुनिकाः इतिहासपुराणयोः भेदस्य अवगमने (ज्ञातुम्) असमर्थाः सन्ति।
(ii) पुराणेषु भक्तिश्रद्धादीनाम् उत्पादनाय कथा कल्पते।
III. (i) (ख) तन्त्रांशम्
(ii) (घ) कथा
(iii) (क) उपयुज्य
IV. ऐतिहासिक काव्यं रामायणम्।

'ख' खण्ड: रचनात्मकं कार्यम्

2. (i) दिल्लीतः, (ii) प्रिय अग्रज, (iii) कुशली, (iv) स्मरतः, (v) आगमिष्यति, (vi) अवश्यम्, (vii) लेखिष्यति, (viii) सम्यक्, (ix) कुशलम्, (x) अनुजः
3. i. इदम् चित्रम् अस्माकं प्राचीन धरोहरस्य प्रतीकः रक्तदुर्गस्य अस्ति।
ii. रक्तदुर्गस्य अग्रिमे भागे भारतस्य ध्वजः शोभते।
iii. अयम् दुर्गः मुगलसम्राट्शाहजहाँ महोदयेन निर्मितः।
iv. दुर्गस्य वर्णः रक्तः अस्ति।
v. अस्मिन् चित्रे केचन जनाः इतस्ततः भ्रमन्ति।
4. अधोलिखितानि वाक्यानि संस्कृतभाषया अनूद्य लिखत - (केवलं वाक्यपञ्चकम्)
(i) वयं संस्कृतं पठामः।
(ii) सः बालः विद्यालयं गच्छति।
(iii) क्रन्त्यानाम् सम्मानं कुर्यात्।
(iv) वयं चलनित्रम् पश्यामः।
(v) प्रभाकरः अद्य मम गृहमागमिष्यति।
(vi) एका स्त्री जलकुम्भमादाय जलमानेतुं गच्छति।
(vii) षे सर्वे देवालयम् अगच्छन्।

'ग' खण्ड: अनुप्रयुक्तव्याकरणम्

5. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदेषु सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कुरुत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
(i) सृष्टिरेषा
(ii) कान्तिर्गात्राणाम्
(iii) गात्रेषु + अपि
(iv) मात्राज्ञा
(v) इत्यात्मानम्
6. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
(i) (क) राज्ञः हंसः तेन
व्याख्या: {
राज्ञः हंसः तेन
(ii) (क) न शान्तानि मा
व्याख्या: {
न शान्तानि मा
(iii) (ग) क्रिया च कलापं च तयोः समाहारः
व्याख्या: {
क्रिया च कलापं च तयोः समाहारः
(iv) (ख) उपनगरम्
व्याख्या: {
उपनगरम्
(v) (घ) भैरवा च सा विभीषिका
व्याख्या: {

भैरवा च सा विभीषिका

7. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रकृति-प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

- (i) **(घ)** इतिहास + ठक्
व्याख्या: {
इतिहास + ठक्
- (ii) **(घ)** वि + लोक् + ल्यप्
व्याख्या: {
वि + लोक् + ल्यप्
- (iii) **(ख)** प्रति + आ + गम् + ल्यप्
व्याख्या: {
प्रति + आ + गम् + ल्यप्
- (iv) **(ख)** वसु + मतुप्
व्याख्या: {
वसु + मतुप्
- (v) **(क)** धार्मिकः
व्याख्या: {
धार्मिकः

8. वाच्यानुसारम् उचितपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितं संवादं पुनः लिखत (केवलं प्रश्नत्रयम्)

- (i) **(घ)** फलानि
व्याख्या: {
फलानि
- (ii) **(घ)** छात्राभिः
व्याख्या: {
छात्राभिः
- (iii) **(घ)** भक्तेन
व्याख्या: {
भक्तेन
- (iv) **(ख)** सेवकेन
व्याख्या: {
सेवकेन

9. (i) अष्टवादने, (ii) सार्धचतुर्वादने, (iii) सपादसप्तवादने, (iv) सार्धषड्वादने, (v) पादोन नववादने

10. (i) श्वः, (ii) अद्य, (iii) इदानीम्, (iv) तर्हि, (v) अपि, (vi) कदा, (vii) सहसा, (viii) वृथा

11. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कित-अशुद्धपदाय उचितपदं चित्वा वाक्यानि पुनः लिखत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)

- (i) **(ख)** स्वकर्मणा
व्याख्या: {
स्वकर्मणा
- (ii) **(क)** इमौ
व्याख्या: {
इमौ
- (iii) **(घ)** अस्याः
व्याख्या: {
अस्याः
- (iv) **(क)** पुष्पैः
व्याख्या: {
पुष्पैः

'घ' खण्डः पठितावबोधनम्

12. I. (i) तुल्यवत्सला

(ii) सर्वत्र

II. (i) सुरभिवचनं (सुरभेः वचनं) श्रुत्वा भृशं विस्मितस्याखण्डलस्यापि हृदयमद्रवत्।

- III. (i) (क) अहम्
(ii) (ग) जननी
(iii) (ख) अचिरात्
13. I. (i) शतशकटीयानम्
(ii) ध्वानम्
II. (i) अनन्ताः यानानां पंक्तयः अतः संसरणम् कठिनम् भवति।
III. (i) (घ) मुञ्चति
(ii) (क) पक्तयः
(iii) (क) संसरणम्
14. I. (i) प्रजासुखे
(ii) प्रजानाम्
II. (i) रोहितः अगाधजले सञ्चरति तथापि गर्व न याति।
III. (i) (क) सुखम्
(ii) (ग) राज्ञः
(iii) (क) शफरी
15. रेखाङ्कित-पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
(i) कुत्र
(ii) कीदृशम्
(iii) कस्य
(iv) कस्मिन्
(v) कः
16. i. काकस्य, ii. कृष्णः, iii. वसन्तस्य, iv. काकः
अथवा
i. वयोवृद्धैः, ii. लालनीयः, iii. पुष्पपाणि, iv. शेखर
17. I. (i) अगाध, (ii) याति, (iii) अङ्गुष्ठ, (iv) फुर्फुरायते।
II. (i) प्राणिनाम्, (ii) जायते, (iii) सहयोगेन, (iv) लाभः।
18. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुकूलम् उचितार्थं चित्वा लिखत- (केवलं प्रश्नत्रयम्)
(i) (ख) जागृतः
व्याख्या: {
जागृतः
(ii) (घ) वाण्याम्
व्याख्या: {
वाण्याम्
(iii) (ख) समयः
व्याख्या: {
समयः
(iv) (घ) शृगाल
व्याख्या: {
शृगाल!